



1882

**KONYA TİCARET ODASI**  
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

## AVRUPA'DA YÜKSELEN İSLAMOFOBİ

BURÇİN KABAKCI



Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA  
Mayıs, 2017  
[www.kto.org.tr](http://www.kto.org.tr)



## İÇİNDEKİLER:

Başlık	Sayfa
1. GİRİŞ .....	2
2. İSLAMOFOBİ NEDİR? .....	2
2.1. Avrupa'da İslamofobinin Kaynakları.....	3
2.2. Ülkelere Göre İslamofobi.....	3
3. SONUÇ.....	13
6. KAYNAKÇA .....	14



## 1. GİRİŞ

İslam'ın doğuşundan itibaren Orta çağ, İslam coğrafyası için refah, adalet ve inşa dönemidir. Endülüs'ün Müslümanlar tarafından fethi ve orada kurdukları medeniyet İslam'ın ve Avrupa'nın yükselişinde önemli bir etken olmuştur. Ancak 15. yüzyılda İspanyolların, Müslümanları temizlemek için gerçekleştirdikleri işkence ve katliamlar amaçlarına ulaşmalarını sağlamış ve bu olaya yeniden fetih anlamına gelen "Reconquista" adını vermişlerdir.

15. yüzyıldan itibaren sömürge yarışına giren Avrupalılar, Asya, Afrika ve Amerika kıtalarındaki insan gücünü ve hammaddeyi sömürerek ciddi bir zenginlik elde etmişlerdir. Rönesans'ın getirdiği yeniliklere bu zenginliklerinde eklenmesi neticesinde Reform, Aydınlanma, Sanayi İnkılabı ve Fransız Devrimi gerçekleşmiştir. 19. yüzyılda şiddetlenen ve en çok Osmanlı ve Avusturya gibi çok uluslu geniş araziye yayılmış devletleri etkileyen milliyetçilik düşüncesinin etkisi ile patlak veren I. Dünya Savaşı 15 milyon cana mal olarak sonuçlanmıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da ırkçı rejimlerin iktidar olmasıyla birlikte artan ırkçı ve saldırgan tutumlar II. Dünya Savaşı'na ortam hazırlamıştır.

Soğuk Savaş döneminde yaşanan kutuplaşma, Berlin Duvarı'nın yıkılması, komünizmin çökmesi gibi etkenlerin ardından dünya düzeninde de değişiklikler yaşanmıştır. Yeni dünya düzeninde, yıkılan komünizmin yerine yeni bir düşman arayışına giren ABD ve Avrupa ülkeleri hedeflerine İslam ve Müslümanları almışlardır. Müslümanları hedef gösteren fikirler ve hareketler oluşmaya başlamıştır. 1990'dan sonrasında gelişen ırkçılık, dışlama ve şiddetli saldırılarda artış yaşanmaya başlamıştır. Özellikle, 11 Eylül saldırılarından sonra ABD'de gözle görülür bir artış yaşanan Müslüman karşıtlığı; Almanya, Avusturya, Hollanda, Fransa, İngiltere gibi ülkelerde de giderek artmıştır.

## 2. İSLAMOFOBİ NEDİR?

İslamofobi kelime anlamı olarak "İslam korkusu" olmakla birlikte, Müslümanlara ve İslam dinine önyargı ve ayrımcılıktan kaynaklanmaktadır. Bazı çevreler İslam dinine ve bu dinin mensuplarına karşı kendi varlıklarını tehdit ettikleri gerekçesiyle tedirginlik duymakta ve korku yaşamaktadır. İslamofobi algısı Avrupa toplumları için iyileştirilmesi gereken bir sorundur.

Günümüzde öteki, her ne kadar farklı etnik, dini, vb. gruplar üzerinden yürütülse de nefretten kaynaklanan ayrımcılık ve dışlayıcılık uygulamaları da beraberinde gelmektedir. Nefretten doğan ötekileştirme sonucunda, bir arada yaşama fikri içselleştirilememektedir. Avrupa'nın bugün geldiği noktada da küreselleşme ve yoğun göçün etkisi ile ötekilerle yaşama durumunda sorunlar olduğu görülmektedir. Avrupa ülkeleri gibi ben merkezli olan ve



hiyerarşik bir yaklaşım benimseyen toplumlarda, ötekileştirilerek 2. sınıf insan muamelesi gören Müslümanların, kuralları belli olan düzene ayak uydurması beklenmektedir. Aksi takdirde, Müslümanlar güvenlik zaaflarına neden olan bir tehdide dönüştürülmektedir.

Avrupa, 11 Eylül saldırısından sonra, güvenlik için özgürlüklerden vazgeçilen bir döneme girmiştir. Bu dönemdeki uygulamalar, göçmenler ve Müslümanlar gibi ötekileştirilen gruplar üzerinde etkili olmuştur. Avrupa'daki ötekilerin varlığı, özgürlüklerin kısıtlanmasının meşruiyet kaynağını oluşturmuş ve bu durum birçok Avrupa ülkesi tarafından destek görmüştür. Avrupa'nın bugün yaşadığı korku, İslamiyet'in tekrar bu coğrafya üzerindeki etkisini göstermesinden kaynaklanmaktadır. Avrupa için İslamiyet, geçmişte olduğu gibi bilim, kültür, refah gibi konularla değil terör ile anılmaya başlanmıştır.

## 2.1 Avrupa'da İslamofobinin Kaynakları

Birçok Avrupa ülkesine göre İslami değerler demokrasi ve insan hakları ile uyuşmamaktadır. Bazı Müslüman ülkelerinde kadın haklarının sınırlandırılması ve işlenen namus cinayetleri bu olumsuz düşünceye destek olmaktadır. 20. yy.'ın ikinci yarısından itibaren Müslümanların, Yahudilerden sonra Avrupa'nın ötekileri olmasından dolayı terör, cami, minare, türban, peçe ve Hz. Muhammed tasvirleri Avrupa'nın kendi sınırları içerisindeki ötekileştirilmiş İslam'ın korku sembolleri olmuştur.

Dünyada artan Müslüman karşıtlığının en önemli tetikleyicilerinden biri radikal İslamcı terör örgütlerinin eylemleri olmuştur. Savunma ile terörist eylemler arasındaki farkın ortaya net olarak koyulamaması, Batılı halkların Müslüman kavramını sadece terörist boyuta indirgemesine neden olmaktadır. Böylece Avrupa ülkelerinde Müslümanların geneline karşı önyargı oluşmaktadır. Bu önyargı, Avrupa'da yaşayan, terör olaylarıyla ilgisi olmayan milyonlarca Müslümanın haksız mağduriyet yaşamalarına sebep olmaktadır. Avrupa İrkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezinin hazırlamış olduğu raporda Müslümanların çalışma şartları, eğitim, barınma gibi alanlarda ayrımcılığa maruz kaldıkları belirtilmektedir.

Avrupa'da İslamofobi'nin körüklenmesinde aşırı sağ partilerin yükselişi ve Suriye'den gelen mülteciler de etkili olmuştur. Bazı geri kalmış ırkçı partilerin İslamofobiden beslenerek yükselişe geçtikleri de görülmektedir.

## 2.2 Ünelere Göre İslamofobi

Büyük çoğunluğu Hristiyan olan Avrupa ülkelerinde İslam dini ve Müslümanlığa bakış El Kaide ve IŞİD gibi örgütlerin ABD ve Avrupa'da gerçekleştirdiği saldırılarla olumsuz iken, 2015 yılında Fransa'da gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından İslamofobi kontrol edilemez bir hızla artmıştır.



Siyasi, Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı SETA tarafından, 25 Avrupa ülkesinde, ağırlıklı olarak siyaset bilimi, din tarihi, sosyoloji ve felsefe üzerine çalışmalar yapan 37 akademisyene İslamofobi'ye ilişkin bir araştırma yaptırılmıştır. Yapılan araştırmaya göre ülkelerin İslamofobi seviyeleri aşağıda belirtilmiştir:

**İrlanda:** İrlanda, İslamofobi ve anti Müslüman ırkçılık kavramlarına çok uzak bir ülke değildir. Özellikle, İrlanda medyasının Müslümanlara yönelik kullandığı “Biz ve Onlar” tanımlaması, ülkede İslamofobi açısından önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Müslümanlara gösterilen tepkiler arasında İŞİD saldırıları için özür dilemelerinin istenmesi yanında, başı örtülü kadınlara yönelik sözlü tacizler dikkat çekmektedir. Sosyal medyada bazı hesaplarca açılıp yayılan “En iyi Müslüman ölü Müslüman” etiketi de bu ülkedeki en çarpıcı örneklerden biridir. İrlanda'da başta kadınlar olmak üzere Müslümanlar eğitim konusunda ayrımcılık ile karşı karşıya kalmaktadır.

**İngiltere:** İngiltere'de İslamofobi güvenlik endişeleri üzerinden artmaktadır. 2015 yılının haziran ayında Tunus'ta İngiliz turistlerin öldürülmesi ve Fransa saldırıları güvenlik önlemlerinin artmasını da beraberinde getirmiştir. Gözle görülür şekilde artan ve günlük hayatı etkiler hale gelen güvenlik önlemleri, İngilizlerin gözündeki Müslüman profilini de olumsuz yönde etkilemektedir.

BBC tarafından 2015 yılı şubat ayında yapılan bir araştırmaya göre, Müslümanların %93'ü kendilerini İngiltere'ye sadık olarak tanımlamakta ve İngiliz kanunlarına uymaları gerektiğine inanmaktadır. Ancak aynı topluluğun %46'sı İngiltere'de önyargılardan dolayı Müslüman olmanın zor olduğunu belirtmektedir. Yapılan araştırmada ülkede, sokaklarda İslamofobi'den kaynaklanan nefret saldırılarının artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

2015 yılında kabul edilen “Terörle Mücadele ve Güvenlik Yasası”, bu nefret ortamının genişlemesini de beraberinde getirmiştir. Müslümanlar sürekli izlendikleri endişesi taşırken, öğretmenler, anaokulu çalışanları, doktorlar gibi meslek gruplarına “radikal” olduğunu düşündükleri kişileri ihbar etme görevi verilmiştir. Radikalliğin net bir tanımı olmadığı için bu görev soru işaretlerine yol açan uygulamaları da beraberinde getirmiştir. Bir ilkokulda kendilerine sorulan sorulara, “Pasif yaşamaktansa kahraman olarak ölmeyi tercih ederim”, “Eğer bir öğrenci benim ırkım ve dinimle dalga geçerse onu canını yakmak pahasına durdururum” gibi yanıtlar veren 7 öğrenci hakkında “radikalleşme eğiliminde oldukları gerekçesiyle” rapor tutulmuştur.

**İspanya:** İspanya'da Charlie Hedbo saldırısının ardından Başkan Rajoy, ülkesinde İslamofobi yaşanacağına inanmadığını söylemiştir. Ancak bir yıl boyunca İslamofobik saldırılar önceki yıla göre dört katı oranında artmıştır.



İspanya İslami Topluluklar Birliği'ne göre, ülkede yerel yönetimler Müslümanların cami ve mezarlık inşa etmeleri önünde engeller çıkarmaktadır. Ülkenin genelinde ama özellikle Katalonya'da çoğunlukla uzun süren bürokratik işlemler sonucunda cami ve mezarlık izni çıksa bile bunlar ancak şehir dışında ulaşım açısından zor noktalarda yapılabilmektedir. Mezarlıklar konusundaki en önemli problem, Müslümanlıkta "Cenazelerin bir tabut olmadan direkt toprağa verilmesi" konusundaki yasal kısıtlamalar olarak tanımlanmaktadır.

**Fransa:** Tüm Dünya'da İslamofobi'yi körükleyen saldırıların yaşandığı Fransa'daki tablo, "Endişe verici" olarak tanımlanmaktadır. Raporda yer alan rakamlara göre, Müslümanlara yönelik fiziksel saldırılar, 2015 yılının ilk 6 ayında yüzde 500 oranında artmıştır. Sözlü taciz yüzde 100, camilere yönelik saldırılar yüzde 400 oranında yükselmiştir. En çok tepki gören yine kadınlar olmuştur. Fiziksel ya da sözlü taciz edilenlerin yüzde 75'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Avrupa'da en büyük Müslüman nüfusunun yaşadığı ülkelerden biri olan Fransa'da başörtülü kadınlar, giyimleri nedeniyle kendi toplulukları dışında istihdam edilmeyeceklerini düşündükleri için çoğunlukla başka alanlarda iş başvurusunda dahi bulunmamaktadır. Sadece Müslüman kadınlar değil erkekler de kendi yaşadıkları topluluklar dışında iş bulmakta zorlanmaktadır.

Ülkedeki durumun adı "Post Charlie" sendromu. Müslüman topluluklar "cihatçı teröristleri" sert bir dille kınamaya çağırmıştır. Bu gruplardan gelen, "O kesimle hiçbir ilgimiz yok" açıklamaları da kamuoyunu tatmin etmeye yetmemiştir. Fransa polisi düzenlediği operasyonlarda bazı camileri kapatmış, bazı camiler ise kimlikleri tespit edilemeyen kişiler tarafından saldırıya uğramıştır.

**Belçika:** Belçika'nın nüfusunun yüzde 6'sını Müslümanlar oluşturmaktadır. Bunların çoğunluğu Türk veya Fas kökenlidir. Ülkede 2015 yılında Müslüman kesim içindeki bazı radikal gruplara yönelik operasyonlar yapılmıştır. Bu operasyonlar sırasında ülkenin en önemli tartışma konularından biri, Müslüman kadınların giyim konusudur. Tam da bu dönemde tüm dünyayı sarsan Paris saldırılarının etkilerinin en derinden hissedildiği ülke Belçika olmuştur.

7 Ocak 2015'te gerçekleşen Charlie Hedbo saldırısının ardından yapılan operasyonlar Müslüman kesimde kaygıları beraberinde getirmiştir. Ülkede İslamofobi'nin ulaştığı nokta ile ilgili en çarpıcı olaylardan biri, ürettiği ürüne "hela!" sertifikası almak isteyen Belçikalı şirketin başından geçmiştir. Haberin duyulmasıyla birlikte, özellikle Katolik kesimler tarafından şirkete boykot çağrıları yapılmış, hatta IŞİD ile bu şirketi özdeşleştirenler olmuştur. Şirketin yönetim kurulu başkanı yaşananlarla ilgili "Belçika'da İslamofobi olduğunu biliyordum ama bu noktaya kadar olduğunu bilmiyordum" demiştir. Paris saldırılarının ardından aralarında



parlamentar Mahinur Özdemir'in de olduğu birçok kadın başörtüsü nedeniyle hedef haline gelmiştir. Kimi işini kaybetmiş, kimi bazı toplu alanlara sokulmamıştır.

**Hollanda:** Ayrımcılık suçlarının istatistiklere yansıdığı nadir ülkelerden biri olan Hollanda'da, 2015 yılının ilk ayında Müslümanların ayrımcılığa uğradıklarına ilişkin 55 şikâyette bulunmuştur. Yıl boyunca internette Müslümanların şikâyet sayısı 142'yi bulmuştur. Bunların 46'sı cezalandırılmıştır. Yine aynı dönemde ülkedeki 19 cami, 27 defa saldırıya uğramıştır. Duvarları boyanmış, koku bombası atılmış ve kapılarına tehdit mektupları ve domuz kafaları bırakılmıştır.

Ayrımcılığa en çok maruz kalanlar yine kadınlar olmuştur. Bildirilen şikâyetler arasında, burka giyen bir kadının toplu taşıma aracına alınmaması ve başörtüsü giyen bazı kadınların sözlü, bazılarının ise fiziksel olarak şiddete maruz kaldığı örnekler dikkat çekmektedir. En çarpıcı olan ise; 4 Nisan tarihinde, polis teşkilatının üst düzey bir yöneticisinin, kurum içi blogda Müslüman polislerin meslektaşları tarafından sözlü tacize uğradığını belirtmesi olmuştur.

Türk ve Fas kökenliler kendilerini Hollanda toplumunun bir parçası olarak hissetmemekte, dışlandıklarına ve ötekileştirildiklerine inanmaktadırlar.

Tüm bunlara rağmen Hollanda'da ayrımcılıkla ve özellikle İslamofobi ile mücadele için çeşitli sivil toplum organizasyonlarının varlığı dikkat çeken bir unsurdur. Hem sosyal medyada hem de diğer alanlarda şikâyetlerin alındığı ve takip edildiği örgütlenmeler vardır.

**Almanya:** Almanya'da da İslamofobi hem nicelik hem de nitelik olarak artış göstermiştir. 2015, Alman toplumunda İslamofobi'nin inkâr edilemez bir biçimde hissedildiği bir yıl olmuştur. PEGIDA hareketi bu konuda çok etkili olmuştur. Birçok siyasi parti, kendini PEGIDA'dan ayrı tutsa da hareketin Müslümanları, "suçlu, homofobik" ve "Beyaz Almanlardan bile daha terörist" diye tanımlanması akıllarda yer etmiştir.

Almanya'da İslamofobi nedeniyle yaşanan olaylara ilişkin yeterli veri toplanmadığı için yeteri kadar örnek yoktur. Müslüman kadınların hem kamuda hem de özel sektörde başörtüsü kullanmaları ile ilgili sıkıntılar tam olarak ortadan kaldırılamamıştır.

Mülteci krizi de bu ülkede İslamofobi'ye zemin hazırlayan bir unsur olmuştur. Bazı bölgelerde sığınmacıların bulunduğu kamplara saldırılar düzenlenmeye çalışılmıştır.

**İsviçre:** "Cihatçılık" ve "mülteciler" 2015 yılında İsviçre'de hem siyasi hem de toplumsal alanda en çok tartışılan konular arasında yer almıştır. Bu ülkede, çoğunluğu farklı etnik kökenlerden gelip yerleşenlerden oluşan Müslümanların sayısı yaklaşık 400 bindir.

2015 yılı Ekim ayında İsviçre Federal Konseyi, radikalleşme ve terörizm ile mücadeleyi amaçlayan bir stratejiyi hayata geçirmiştir. Bu doğrultuda Müslümanların daha iyi istihdam olanaklarına kavuşması ve gençlerin daha iyi eğitilmesi gibi ilkeler benimsenmiştir. Ayrıca



Müslümanların yaşadıkları gettolardan çıkarılıp toplumla bütünleştirilmesi de amaçlanmaktadır.

Aynı stratejiyle birlikte, “Cihat karşıtı politikalar” ve internette şiddeti öven radikal siteler mercek altına alınmıştır. Ülkenin polis teşkilatının en yetkili ismi “Radikal Müslümanlar ile Müslüman toplulukların birbirinden ayrı tutulduğunu” açıklamıştır. İsviçre'nin çeşitli bölgelerinde radikalleşmeyi önlemek amacıyla Müslüman topluluklarla toplantılar yapılmıştır.

Bunlara rağmen ülkede sayıları az da olsa İslamofobi'den kaynaklanan ayrımcılık olayları kayıtlara geçmiştir. 13 Müslüman mezarına zarar verilmiştir, İtalyanca konuşulan güney kantonu Ticino'da kadınların yüzlerini kapatan kıyafetler giymesi yasaklanmış ve böyle giyinenlere para cezası verilmesi benimsenmiştir.

**İtalya:** İtalya'da, Müslümanlara yönelik tavrı belirleyen en önemli etken, toplumda giderek azaldığı belirtilen “kendini güvende hissetme” durumudur. Radikal Müslümanların özellikle Paris saldırılarından sonra bir tehdit unsuru olarak görülmesinin sebeplerinden biri olarak ise, bu dönemde medyanın kullandığı dil gösterilmektedir. Müslümanlar da kendilerini güvende hissetmemektedir.

İtalya'da, 2015 yılında İslam, sadece “terörist saldırılar” nedeniyle değil, Müslüman kesiminin ibadetlerini yerine getirebilecekleri bir ibadethane inşa etme talebi nedeniyle de tartışılmıştır. Ülkenin Lombardy bölgesi yönetiminin ibadethane inşaatını zorlaştıran bir düzenlemeye gitmesi, bu tartışmaları alevlendiren unsur olmuştur. Ülkenin kuzeyinde yer alan başka belediyelerde de benzer tartışmalar yaşanmıştır.

İtalyan Hükümeti bu yasayı Anayasa Mahkemesi'ne taşımıştır. İtalya'da başörtüsü, çarşaf yâda peçe kullanan kadınlara karşı ayrımcılık ise endişe verici boyutta olarak tanımlanmaktadır.

**İsveç:** İsveç'te İslamofobi, etnik ırkçılık ve yabancı düşmanlığı birlikte ele alınan kavramlardır. Yapılan tespitlere göre, İsveçlilerin yüzde 47'si toplumda farklı dinlerin yaşanmasından rahatsızdır. En temel gösterge ise, başörtüsü ve tesettür kıyafetleri olarak kabul edilmektedir. Yapılan araştırmaya katılan İsveçlilerin yüzde 64'üne göre Müslüman kadınlar baskı altında oldukları için başörtüsü takmaktadır.

2014 yılında yapılan seçimlerde sağ parti Sweden Democrats (SD), ülkenin üçüncü büyük partisi olmuştur. Parti geçen yıl Midilli Adası'nda, Avrupa'ya geçmek için bekleyen Suriyeli mültecilerin İsveç'e gelmemesi için, “Burada size iş yok, para yok, yuva yok” yazan broşürler dağıtmıştır.





2015 yılında hem camilere hem de mülteci kamplarına yönelik saldırılar gerçekleştirilmiştir.

İsveç'te istihdam alanında işverenlerin genel eğilimi Avrupalı olmayanların yanı sıra, Müslüman ve Yahudileri işe almaktan kaçınmak yönündedir. İslamofobi'nin yayılmasını sağlayan en önemli araç ise birçok ülkede olduğu gibi internettir. Ülkenin en çok takipçisi olan web sayfaları çoğunlukla ırkçı ve yabancı düşmanı olarak nitelendirilen bir dil kullanmaktadır.

**Finlandiya:** 5,5 milyon nüfusu bulunan Finlandiya'da Müslümanların sayısının 60-65 bin arasında olduğu ifade edilmektedir. Ülkede İslamofobi'nin alarm verecek düzeyde çeşitli alanlarda artış eğiliminde olduğu belirtilmektedir.

Finlandiya'da planlanan bir cami inşaatı, ülkede İslam dinine ilişkin en sıcak tartışmalardan birine sebep olmuştur. Helsinki'de cami inşa edileceğinin duyulmasının ardından özellikle sosyal medyada tepkiler olmuştur. Bir grup, "İslam'dan başka hiçbir dinde nefret, öldürme ve terör yoktur. Cami gürültüye, kirliliğe ve düzensizliğe yol açacaktır" gerekçeleriyle inşaatın yapılmaması için imza kampanyası başlatmıştır. Ancak gerekli sayıda imza toplanmadığı için kampanya amacına ulaşmamıştır. Siyasette ise merkez sağda yer alan bazı partilerin İslam karşıtı söylemlerindeki sertleşme dikkat çekmektedir.

**Letonya:** Letonya'da, İslamofobi'nin önceki yıllara dayanan bir geçmişi vardır, ancak mülteci krizi, ülkede sağ siyaset yapan gruplar tarafından sokaklarda "Müslüman ve mülteci karşıtı" gösterilerini beraberinde getirmiştir. Fransa'daki terör saldırıları ise bu tutumu daha da olumsuz hale getiren ve topluma daha çok yayılmasına sebep olan bir unsur olmuştur.

2015 yılında Kurban Bayramı'nın yaklaşık 30 Müslüman, başkent Riga'da İslam Kültür Merkezi önüne seccade sererek dışarıda namaz kılmak istemiştir. Henüz namaz başlamadan polis gelmiş ve yetkililere haber verilmeden böyle bir organizasyonunun yapılamayacağını belirtmiştir.

27 Eylül 2015 günü yaşanan bir "vandallık" da kayıtlara geçmiştir. İslam Kültür Merkezi'nin duvarına spreylere boyayla "Sizin Allah'ınız sizin probleminiz. Evinize gidin" yazılmıştır. Bu olayın ardından ülkedeki Müslüman topluluklar "giderek artan İslamofobi'den endişe ettiklerini" belirtmişlerdir.

**Litvanya:** Litvanya'da yapılan araştırmalar 2015 yılında Müslümanlara yönelik olumsuz tutumun önceki yıllara göre yüzde 73 oranında artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Şikayetlerin neler olduğuna dair elde edilen veri azdır. Ancak bu İslamofobi'den kaynaklanan olaylar olmadığı ile aynı anlama gelmemektedir. Ülkede Müslümanlara bakış olumsuzla doğru evrilsen de şimdilik bunun ayrımcılığa dönüştüğünü gösteren vaka sayısı azdır.



**Polonya:** Müslüman nüfus az olmasına rağmen, Polonya'da İslamofobi var. Ülkede 2015 yılı başındaki başındaki Charlie Hedbo saldırısının ardından Müslüman topluluklar bu saldırıyı sert bir dille kınamış, ancak Müslüman liderler bu olaylardan bir süre sonra İslamofobi atmosferinin giderek yaygınlaşmasından duydukları kaygıları dile getirmiştir.

2015 yılı yapılan seçimlerde İslamofobi'yi körükleyen unsurlardan biri olmuştur. Mülteci karşıtlığı üzerinden yürütülen kampanyalarda, "Mültecilerin Avrupa'ya alınmaması, bunun yerine kendi ülkelerinde profesyonel olarak savaşmak üzere eğitilmelerini" savunan politikacılar çok konuşulmuştur.

2015 yılında bir camiye yapılan saldırı ise, basının en çok üzerinde durduğu İslamofobik olay olarak kayıtlara geçmiştir. Ülkenin başkentinde açılan Ochota Camisi silahlı saldırıya uğramış, bir kadın tarafından camiye domuz bırakılırken çekilen görüntüler de basına yansımıştır.

**Çek Cumhuriyeti:** 2015, çok az sayıda Müslüman'ın yaşadığı Çek Cumhuriyeti'nde İslamofobi'nin arttığı bir yıl olmuştur. Bu artışın sebebi Fransa'daki saldırılar kadar, ülkede kalmasalar da mülteci trafiği olmuştur. Mülteciler ile birlikte çok sık olmasa da İslam ve Müslümanlık da ülkede tartışılmaya başlanmıştır. Başörtülü Müslüman kadınların yanı sıra Müslüman olmadıkları halde, örneğin sağlık sorunları nedeniyle başını örtmek durumunda kalan Hristiyan kadınların da sözlü tacize uğradığı olaylar kayıtlara geçmiştir.

İslam dininin genel olarak "medeni olmayan, tehlikeli ve gerici" olarak algılandığı ülkede, Çek Cumhurbaşkanı Zeman'ın, Müslümanları, Batı ve İsrail'in mutlaka savaşması gereken bir medeniyet karşıtı olarak tanımladığı bilinmektedir. Rapora göre, Çek Cumhuriyeti'nde İslamofobi'nin en yaygın olarak kendini gösterdiği alan, birçok ülkede olduğu gibi internettir. Facebook'ta açılan "Çek Cumhuriyeti'nde İslam istemiyoruz" sayfasının, içinde yer alan nefret mesajlarına rağmen, 50 bin takipçisi bulunmaktadır. Ülke genelinde zaman zaman katılımcı sayısı yüzlerle ifade edilebilecek kadar sınırlı olsa da İslam karşıtı sokak gösterileri yapılmaktadır.

**Avusturya:** Avusturya'da İslamofobi'nin tanımını yaparken, ülkenin geçmişinde Müslüman imparatorluklarla olan ilişkileri ve özellikle 2005 yılından bu yana sağ partilerin rolü önem taşımaktadır. Ülkede İslamofobi'nin bir geçmişi vardır ancak 2015 yılında yaşananlar bir dönüm noktası olarak tanımlanabilmektedir. 2015 yılında ülke parlamentosunda Müslümanlara yönelik şüpheleri artıracığına ilişkin tepkilere rağmen kabul edilen "İslam yasası", IŞİD'le ilgili tartışmaların da etkisiyle çok konuşulmuştur.

Müslümanlara ait özel anaokullarında, kamu yetkililerinin personele; "Kur'an öğretiyor musunuz? Bununla ilgili CD'ler izletiyor musunuz? Gibi sorular sormalarının yanında, tüm



okullarda şüphe duyulan öğrencilere ait bilgilerin ilgili birimlere iletilmesi yönündeki talepler, medyada neredeyse hiç yer bulmamış, kamuoyunun ilgisini çekmemiştir.

Sokaklarda özellikle Müslüman kadınlara yönelik saldırılar artmış, hatta bazı camilerin kapılarına domuz iskeleti veya etinin bırakıldığı olmuştur. Kadınlar, büyük ölçüde kendilerine yönelik saldırıları yetkililere bildirmemiştir. Bir okulda iki Müslüman öğrenci, öğretmenleri tarafından “İslamcı” olarak tanımlanırken, sokaklarda “Müslümanlar uzak durun” yazılı broşürler dağıtılmış, posterler asılmıştır.

**Hırvatistan:** Geleneksel olarak “çok kültürlü bir ülke” olarak tanımlanan Hırvatistan’da çoğunluğu Katoliklerin oluşturduğu bir toplum yaşasa da İslamofobi’nin derin kökleri olmadığı ifade edilmektedir. Ülkede insanların birbirini tanımlamada önce milliyet, sonra sosyal statü kavramlarını kullandığı, dinin ise üçüncü sırada yer aldığı belirtilmektedir.

2016’da “İslam’ın devlet tarafından tanınmasının 100’üncü yılını” kutlamaya hazırlanan ülkede, 2011 yılı nüfus sayımına göre nüfusun yaklaşık yüzde 3’ü, yani yaklaşık 63 bini Müslümanlardan oluşmaktadır. Ülkede aralarında istihdamın da bulunduğu bazı alanlarda İslamofobi ile ilgili tek bir şikâyet bile alınmamıştır. Az da olsa İslam ile ilgili tartışmaların başlamasının nedeni ise ülkenin Suriyeli mültecilerin Avrupa’ya göç güzergâhının önemli noktalardan birinde yer almasıdır. Mülteciler ile ilgili endişeler tanımlanırken de dini vurgulardan daha çok, “Hırvat kültürünün” değişmesinden duyulan endişe dile getirilmektedir.

Bosna ve Kosovalı Müslümanlar, “Komşularımız” ifadesiyle sahiplenilirken, ülkede dışarıdan gelen Müslümanlara yaklaşım biraz daha mesafeli olarak tarif edilmektedir. İslamofobik olarak tanımlananacak az sayıda örneğin tespit edildiği ülkeye ilişkin endişe, İslamofobi’nin mültecilerin ülkeye girişi ile birlikte yaygınlaşmasıdır.

**Bosna Hersek:** 15. Yüzyılda İslam’ın yayıldığı Bosna Hersek, 55 yıllık komünist yönetim ve ardından yaşanan savaştan sonra “dini olmayan laik bir devlet” olarak nitelendirilmektedir. Ancak son dönemde ülkede kamu alanlarında dini simgelerin varlığında bir artış tespit edilmiştir. Bu, bazı kesimler tarafından uzun yıllar süren İslam’dan uzaklaştırılma politikalarından bir uyanış olarak tanımlansa da bazı kesimler zaten hem siyaseten hem de laiklik açısından kırılğan olan devlete karşı artan bir tehdit olarak tanımlanmaktadır. Nüfusun yaklaşık yüzde 40’ı Müslüman olan ülkede, dini özgürlükleri koruyan, ayrımcılığı ve nefret suçlarını engellemeyi amaçlayan bir dizi yasa yürürlüktedir. Buna rağmen uygulamada yasanın yorumlanmasından kaynaklanan farklılıkların da etkisiyle yaşanan eksiklikler bu suçları işleyenlerin cezalandırılmasına engel olabilmektedir.



Ülkede, İslamofobi'nin dışavurumunu gösteren örnekler yaşanmıştır. Örneklerden birinde, 2 Temmuz 2015'te sabah namazında Sultan Süleyman Camii'nin kapısına gelen bir grup, "Türkler içeride misiniz?" diye bağırıştır. (Not: Özellikle radikal Sırlar Boşnakları, "Türk" olarak nitelendiriyor). Diğer bir örnek de, yine aynı yılın Ocak ayında bir kamu binasının duvarına, "Kim Türklerin kanını içme konusunda daha hızlı ve çevik olacak?" yazısının yazılması olmuştur.

Müslüman çalışanlara ve öğrencilere Cuma namazı kılma konusunda esneklik sağlanmaması da ülkede İslamofobi ile ilgili veriler arasında kabul edilmektedir.

**Sırbistan:** Sırbistan'da, Yugoslavya iç savaşının üzerinden geçen 20 yılda Avrupa Birliği'ne entegrasyon süreci ile birlikte daha önce sık sık yaşanan İslam karşıtı olaylar kısmen azalmıştır. Ancak bu sorun yaşanmadığı anlamına gelmemektedir. İslamofobi hala Sırbistan'ın çözmesi gereken bir sorundur. Eğitim, Sırbistan'da ayrımcılık açısından en kritik alan olarak tanımlanmaktadır. Burada öne çıkan alt başlık ise devlet tarafından basılan tarih kitaplarıdır. Bu kitaplarda iç savaş, Hırvatistan'dan farklı olarak ağırlıkla din boyutuyla anlatılmaktadır. Aradan geçen yıllara rağmen halen iç savaşın etkilerini atlatamayan ülkede Srebrenitza Katliamı ile ilgili tartışmalar da geniş kesimler tarafından olmasa da ayrımcılıkla ilgili söylemleri beraberinde getirmektedir.

Sırbistan'da futbol ve aşırı şiddet arasında bir bağlantı bulunmaktadır. 2015 yılında Rad Futbol Kulübü taraftarlarının "Savaş çıkacak" pankartı açması, ardından da Arnavutluk, Kosova ve Türkiye bayraklarını yakması buna bir örnek olarak gösterilmektedir. 15 Kasım'da Belgrad'da dağıtılan "Müslümanlar agresif ve kana susamış" yazan broşürler de nefret söyleminin örnekleri arasında yer almaktadır.

**Kosova:** Nüfusun çoğunluğu Müslüman'da olsa Kosova'da da İslamofobi kaynaklı olaylar yaşandığı tespit edilmiştir. Burada da İslamofobi'yi körükleyen unsurlardan biri Suriye'deki iç savaştır. Suriye'deki radikal gruplara katılmak üzere ülkeden ayrılanlar olduğunu tespit edilmesi üzerine yapılan bazı operasyonlar ülkede tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Ülkede bağımsızlığın ilanından bu yana süren bir "başörtüsü" tartışması da bulunmaktadır. Ülkede başörtüsü radikalleşmenin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Son dönemde erkeklerin sakal bırakması, pantolonlarını kısaltması ve kadınların peçe takması da başörtüsü ile birlikte tartışılan konular arasına girmiştir.

**Makedonya:** Makedonya sadece İslamofobi'nin değil, yabancı düşmanlığının da yaygın olduğu bir ülkedir. Ortodoks Hrsitiyan olarak tanımlanan Makedonlara göre, Arnavutlar, Müslümanlar, farklı ten rengi olanlar ve homoseksüeller "öteki" olarak tanımlanmaktadır. Ancak, tüm bu gruplar içinde ülkede toplumsal olarak en büyük ayrımcılığa maruz kalanlar Müslümanlar olmuştur.



Paris saldırıları sosyal medya ve ülke basınında İslamofobi dilini kuvvetlendirmiştir. Mülteci krizi de Makedonya toplumu açısından hem yabancı düşmanlığı hem e İslam karşıtlığını daha da net bir şekilde ortaya çıkaran bir faktör olmuştur.

6 Kasım 2015'te Kriva Palanka'da bir mescidin yağmalanması ise ülkedeki İslamofobi'yi en net ortaya koyan olay olarak tanımlanmaktadır. Kriva Palanka Belediye Başkanı, olayların ardından bölgede yaşayanların çoğunluğu Ortodoks olduğu için mescidin yeniden inşa edilmeyeceğini açıklamıştır. Mescide zarar verenler teşhis edilememiştir.

**Arnavutluk:** İslamofobi, 1 milyon 670 bin Müslüman'ın yaşadığı Arnavutluk'ta henüz erken bir safhada olarak tanımlanmaktadır. Buna rağmen bazı durumlarda kendisini çok güçlü gösterebilmektedir. Uluslararası alandaki bazı gelişmeler, örneğin Fransa'daki Charlie Hedbo saldırısı ya da benzer saldırılar, Arnavutluk'taki İslamofobik hareketleri motive etmektedir. Son 3 yılda Suriye'deki iç savaşa katılan "Arnavutlar", ülkede hem yönetimde hem de yabancı şirketlerde bir endişe yaratmıştır. Arnavutların Suriye'de IŞİD'e katılımına ilişkin tespitlerde ülkede dokuz imamın tutuklanmasını da beraberinde getirmiştir. Bu isimlerin yargılanma süreci ülkede başka tartışmalar yol açmıştır.

Özellikle Paris saldırılarından sonra ülkede, "Tüm Müslümanları, özellikle de Arnavut Müslümanları olanlardan dolayı özür dilemeye çağırın" yayınlar yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Arnavutluk Cumhurbaşkanı Bujar Nishani'nin ülkenin başkentinde bir caminin temel atma törenine katılması İslamofobik tepkilere neden olmuştur.

Arnavutluk- Ermenistan maçı öncesi bazı Arnavut futbolcuların bir camiye gidip dua etmesi de sosyal medyada tepkilere neden olmuştur. Futbolcuların fotoğrafı sosyal medyada öfke dolu mesajlarla paylaşılmış, Milli Takım'ın teknik direktörünün kiliseye gidip dua etmesi gündeme dahi gelmemiştir. Tüm bunlara rağmen Arnavutluk'ta istihdam alanında Müslümanlara yönelik bir ayırım söz konusu değildir.

**Yunanistan:** Aşırı sağ partilerin sık sık kullandığı İslamofobik söylemler Yunanistan'da 2015 yılında üç temel başlıkta tartışılmıştır. Bunlardan birincisi, Atina'da inşa edilmesi istenen camidir. İnşaat ile ilgili problem 1970'li yıllara dayanmaktadır. Atina'da bir cami bulunmadığı için Müslümanlar kendi açtıkları ibadethanelerde ibadet etmektedirler. 2015 yılında Hükümet, caminin yapımına devam etme kararı almış ve bazı teknik düzenlemelere ilişkin yasa tasarısını parlamento gündemine getirmiştir. Aşırı sağcı Altın Şafak Partisi, "Minarelerden yükselecek müezzin sesinin Yunanistan'ı İslamileştireceğini" iddia etmiştir. Parlamento bazı tepkilere rağmen tasarımı kabul etmiş, ancak cami henüz tamamlanamamıştır.



İkinci olay ise mülteci krizidir. Türkiye'den Avrupa'ya ulaşmak isteyen mültecilerin birinci durağı olan Yunanistan'da, özellikle radikal sağ partiler mülteci krizini, İslam karşıtı politikalarla birleştirerek seçim kampanyalarında kullanmıştır.

İslamofobi'yi körüklediği belirtilen bir diğer bir olay ise, tüm Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Fransa'daki saldırılar olmuştur.

Ülkede İslamofobi'nin gözle görüldüğü alan ise hem yazılı hem görsel hem de sosyal medya olmuştur. Özellikle Facebook'ta cami ve mültecilerle ilgili "İslam Avrupa dışına", "Hayır diyorsak bu hayır demektir. Atina'da camiye hayır", "Yunanların yerine Müslümanların gelmesine hayır" gibi söylemler kullanan ve çok sayıda takipçisi bulunan hesaplar vardır.

### 3. SONUÇ

Yıllardır çok költürlülüğü ile övünen, demokrasi, insan hakları gibi konularla ön plana çıkan Avrupa'ya İslamofobi'ye engel olmak adına büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu konuda ilk olarak yapılması gereken şey İslamofobi olaylarına karşı düzenlemeler yapıp, ciddi yaptırımlar getirmek olmalıdır. Çünkü "ifade özgürlüğü" başlığının altına sığınarak gerçekleştirilen bu eylemlerin Batılılara getirisi yalnızca bayraklarının yakılması ve zarar gören hoşgörülerini olacaktır.

Avrupa, İslam dininin Hristiyanlık ve Musevilikle aynı kültürel ve tarihi derinliğe sahip olduğunu unutmamalıdır. İslamofobi algısının gelecek nesillere taşınmaması için kültürler arası diyaloga önem verilmelidir.

Avrupa'da yaşayan Müslümanlar yaşadıkları bölgelere uyum sağlamalı ve İslam'ın hoşgörüsünü hayatlarına yansıtarak Avrupalıların gözündeki olumsuz intibain silinmesi için çaba göstermelidir. Avrupa medyası ise Müslümanların genelini rencide edebilecek yanlış haberlerden kaçınmalı ve Avrupalıların gözünde İslamofobi algısının tabulaşmasına izin vermemelidir.



#### 4. KAYNAKÇA:

- <http://www.bilgesam.org/incele/769/-avrupa%27da-#.WSUwjpKLTIV>
- <http://www.aljazeera.com.tr/interaktif/ulke-ulke-islamofobi>
- <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/avrupada-yukselen-turkislam-korkusu-kullanisli-bir-dusman>
- <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/16/1950/20395.pdf>
- <http://www.sivilsayfalar.org/wpcontent/uploads/2016/02/AVRUPADAYU KSELENAYRIMCILIK.pdf>
- EUMC Raporu'nun Önemli Başlıkları "Avrupa Birliği'nde Müslümanlar: Ayrımcılık ve İslamofobi"